

VAŽNOST GLAZBENIH AKTIVNOSTI ZA CJELOVITI RAZVOJ DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Sodina, Danijela

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:896831>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**VAŽNOST GLAZBENIH AKTIVNOSTI ZA
CJELOVITI RAZVOJ DJETETA RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

DANIJELA SODINA

Split, 2024.

Odsjek za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Izvanredni diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Predmet: Razvoj dječje muzikalnosti

**VAŽNOST GLAZBENIH AKTIVNOSTI ZA CJELOVITI RAZVOJ
DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Studentica:

Danijela Sodina

Mentorica:

prof. dr. sc. Snježana Dobrota

Split, 2024.g.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Važnost glazbe za cjeloviti razvoj djeteta.....	3
2.1. Utjecaj glazbenih aktivnosti na emocionalni razvoj djeteta.....	5
2.2. Utjecaj glazbenih aktivnosti na kognitivni razvoj djeteta	7
2.3. Utjecaj glazbenih aktivnosti na jezični razvoj djeteta.....	8
2.4. Utjecaj glazbenih aktivnosti na psihomotorni razvoj djeteta	9
3. Glazbene aktivnosti u vrtiću	12
3.1. Slušanje glazbe.....	12
3.2. Pjevanje	13
3.3. Brojalice	15
3.4. Igre s pjevanjem	18
4. Uloga odgojitelja u glazbenom razvoju djeteta	21
5. Značaj provođenja glazbenog programa u vrtiću.....	23
6. Istraživanje: Stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenih programa u vrtiću.....	30
6.1. Cilj, problem i hipoteze istraživanja	30
6.2. Metoda.....	30
6.2.1. Sudionici	30
6.2.2. Instrument i postupak ispitivanja	31
6.3. Rezultati i diskusija	33
6.4. Diskusija.....	35
7. Zaključak.....	36
Literatura.....	37
Sažetak	40

Abstract.....41

1. Uvod

Glazba je sastavni dio života svakog pojedinca. Grmovšek (2023) ističe kako glazba pomaže ljudima da prepoznaju i izraze svoje emocije. Podiže raspoloženje i pruža utjehu u teškim trenucima. Služi kao sredstvo za bijeg od svakodnevnog stresa. Glazba ima moć da ispriča priče. Zajedničkim muziciranjem ili slušanjem glazbe ljudi se povezuju na duboko osobnoj razini. Nikolić (2018) naglašava da glazba potiče na kretanje, bilo kroz ples ili vježbanje, što je važno za očuvanje zdravlja. Utječe na čovjekove tjelesne i psihosomatske procese. Filozof Platon (427-347 pr. Kr.) bio je jedan od prvih koji je pisao o važnosti glazbe za razvoj. U svojem djelu "Država" ističe kako glazba ima ključnu ulogu u obrazovanju, smatrajući je bitnom za razvijanje karaktera i vrlina kod mladih. Platon je vjerovao da glazba može utjecati na dušu i oblikovati moralni razvoj pojedinca. Njegov citat „Glazba daje dušu svemiru, krila umu, let mašti i život svemu“ naglašava univerzalnu moć glazbe da obogati našu maštu, intelekt i cijeli život. Znanstvena spoznaja o važnosti glazbe za dječji razvoj počela je dobivati pažnju u 20. stoljeću, s rastućim interesom za interdisciplinarna istraživanja koja povezuju psihologiju, pedagogiju i neuroznanost (Hargreaves, 1986). Posebno nakon 1950-ih, istraživanja su počela pokazivati da glazba može poticati kognitivni razvoj, emocionalno zdravlje i socijalne vještine kod djece. Znanstveni krugovi prepoznali su ulogu glazbe u sveobuhvatnom dječjem razvoju. Na tim spoznajama odgojitelji u većoj ili manjoj mjeri grade svoju praksu, integrirajući glazbu u aktivnosti vrtića s ciljem poticanja dječjeg razvoja. Glazba služi kao medij, sredstvo za prijenos stimulansa prema djetetu na koje ono reagira i razvojno napreduje. U ranoj dobi djeteta primaran je utjecaj odraslih na dječji razvoj. Suvremeno djetinjstvo podrazumijeva institucionalizaciju djeteta od rane dobi, zato je uloga odgojitelja u podržavanju dječjeg razvoja neizostavna. Ona, između ostalog, uključuje implementiranje glazbe i glazbenih aktivnosti u svakodnevni rad s djecom s ciljem poticanja svih aspekata razvoja.

Ovaj rad sastoji se od tri cjeline. U prvoj cjelini sistematiziran je značaj glazbe na cjeloviti razvoj djeteta, s posebnim osvrtom na utjecaj glazbenih aktivnosti na emocionalni, kognitivni, jezični i psihomotorni razvoj. U drugoj cjelini navedene su vrste glazbenih aktivnosti primjerene u radu s djecom rane i predškolske dobi koje je moguće implementirati u svakodnevni rad u vrtiću. Istaknuta je važnost odgojitelja u glazbenom razvoju djeteta i njegova uloga u glazbenim aktivnostima. Kao specifičan oblik pedagoškog rada u vrtiću predstavljen je glazbeni program s pripadajućim sklopovima aktivnosti i dobrobitima koje iz njega proizlaze.

U trećoj cjelini opisan je empirijski dio rada. Putem online ankete na uzorku od 126 sudionika, odgojitelja predškolske djece iz Splitsko - dalmatinske županije, provedeno je istraživanje pod nazivom „Stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenih programa u vrtiću“. Cilj istraživanja bio je ispitati stavove odgojitelja predškolske djece prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta i samoprocjenu njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na stručnu spremu i godine radnog iskustva. Opisane su metode istraživanja te rezultati i diskusija. Rezultati istraživanja potvrđuju da odgojitelji generalno procjenjuju glazbene aktivnosti važnima za cjeloviti razvoj djeteta te se procjenjuju umjereno kompetentnima za provođenje glazbenih aktivnosti. Prostorne uvjete za realizaciju glazbenih aktivnosti ocjenjuju srednjom ocjenom 3,33, a opremljenost vrtića glazbenih instrumentima za djecu i odgojitelje te uređajima za reproduciranje glazbenih primjera ocjenjuju nižom ocjenom 2,88.

Odgojitelji mogu koristiti glazbu s namjerom poticanja dječjeg razvoja raznim metodama i to namjerno i spontano: pjevanjem pjesmica, igranjem glazbenih igara koje mogu biti i zabavne i edukativne, zatim omogućavanjem djeci isprobavanje sviranja na različitim instrumentima kako bi razvijali motoričke vještine, kreativnost i sl. Spontano uključivanje glazbe u svakodnevne aktivnosti je vrlo jednostavno, a može te aktivnosti učiniti zabavnijima i manje stresnima (poput pospremanja igračaka na mjesto, pranja ruku i sl.). Slobodnim izražavanjem osjećaja i ideja kroz glazbu (pjevanjem, pokretom ili sviranjem) u sigurnom vrtićkom okruženju dijete zadovoljava svoje primarne potrebe za prihvaćanjem, sigurnošću i slobodom. Pažljivim uključivanjem glazbenih aktivnosti moguće je značajno doprinijeti osjećaju sreće i dobrobiti djece, te njihovom cjelokupnom razvoju. Glazba nije samo zabava već važan element u stvaranju uravnoteženih i sretnih pojedinaca. Na temelju ovih spoznaja razvili su se glazbeni programi kojima je cilj otkrivati i razvijati glazbenu kreativnost i individualne stvaralačke potencijale djeteta i omogućiti djetetu izražavanje svoje muzikalnosti na razne načine.

2. Važnost glazbe za cjeloviti razvoj djeteta

Glazbeni razvoj je sastavni dio općeg razvoja čovjeka. Odvija se tijekom cijelog života, a započinje u ranom djetinjstvu. Umjetnost je izuzetno moćno sredstvo u odgoju i obrazovanju djece, a ta snaga proizlazi iz estetskih kvaliteta umjetnosti. Kroz glazbenu umjetnost razvijaju se kritičko i estetsko razmišljanje, potiče se stvaralačke procese te grade spoznajno-vrijednosni aspekt pojedinca. Ovaj pristup omogućuje osobnu nadogradnju i kulturni prosperitet, istovremeno promičući kulturu življenja i vrijednost cjeloživotnog učenja i stvaranja. Cilj pedagoškog procesa kroz glazbena iskustva jest razvijati estetski potencijal u djeteta, poticati upoznavanje ljepote te mu omogućiti da doživi glazbenu umjetnost (Pesec, 1997; prema Miočić, 2012).

Glazba i sve glazbene aktivnosti poput pjevanja, slušanja, sviranja i izvođenja pokreta uz glazbu, imaju dubok pozitivan utjecaj na različite aspekte razvoja djeteta: emocionalni, kognitivni, socijalni i tjelesni, prije svega na razvoj jezika i pamćenja te uvježbavanje koncentracije. Raznim glazbenim aktivnostima, pjevanjem pjesama, glazbenim igrama te slušanjem glazbe, već od prvih dana djetetova života moguće je utjecati na razvoj njegove muzikalnosti, kao i na njegov cjelovit razvoj. Glazbom obogaćujemo dječje emocije, razvijamo smisao za lijepo, utječemo na razvoj njegovih glazbenih, intelektualnih i tjelesnih sposobnosti (Marić i Goran, 2013: 14). Isti autori navode kako je vrlo važno stalno imati na umu činjenicu da je u svakom djetetu potrebno poticati i buditi radost pjevanja te da u toj dobi, djetetova prva, druga i treća godina života, nije važan sam rezultat, izvedba pjesme, već djetetova želja da pjeva.

Proces razvoja dječje muzikalnosti tijekom kojega djeca razvijaju svoje glazbene kompetencije i razumijevaju glazbu tijekom djetinjstva uključuje percepciju, izražavanje, razumijevanje i sudjelovanje u glazbenim aktivnostima. Činjenica je da se djeca razlikuju po osobnim preferencijama glazbe te je važno oslušivati ih i prilagoditi aktivnosti njihovim interesima. Kroz pozitivan glazbeni doživljaj djeca mogu izgraditi snažnu emocionalnu povezanost s glazbom koja će ih pratiti cijelog života.

Platon je još 300. godine prije Krista u svom djelu „Država“ ukazao na razmišljanja o važnosti glazbe za razvoj i odgoj. Uočio je da određeni ritmovi i harmonije u glazbi mogu izazvati specifične emocionalne i moralne reakcije te je smatrao važnim kontrolirati vrste glazbe koje mladi slušaju kako bi se oblikovalo njihovo moralno ponašanje s ciljem odgoja čestitog građanina. Vjerovao je da je glazba obrazovna nužnost jer razvija različite aspekte uma, uključujući emocionalnu inteligenciju i intelektualne sposobnosti, te pažljivo treba birati

glazbene izraze koji će poticati vrline i umjerenost. Radovan-Burja (2009) objašnjava kako za Platona glazba odražava inteligibilni sklad svijeta ideja, a za Aristotela ona pročišćuje dušu i oponaša strasti ili duševna stanja, te zapravo prenosi strast na dušu jer strast iz glazbe koju osoba sluša obuzima i slušatelja.

Nastavno na njihova učenja, i drugi filozofi su razrađivali ideju o značaju glazbe u životu čovjeka. S obzirom na različite kulturne, filozofske i vremenske kontekste imali su drugačije perspektive proučavanja, ali mnogi su prepoznali njezinu moć razvoja ličnosti, oblikovanja karaktera i poticanja različitih aspekata ljudske prirode. Suvremene znanstvene spoznaje potvrđuju da glazba utječe na cjeloviti čovjekov razvoj. O njenim osobinama ovise tjelesne reakcije, raspoloženje i emocije. Ona veseli, uzbuđuje, smiruje, tješi i pokreće. Majsec Vrbanić (2009) opisuje dijete koje uključuje gotovo sva osjetila dok sluša glazbu ili svira instrument i time ispunjava svoj emocionalni doživljaj. Muziciranje pomaže u učenju reguliranja emocija. Slušanje omiljene glazbe, bez obzira na vrstu, može rezultirati emocionalnim stanjem koje omogućuje bolje kognitivno funkcioniranje. Marić i Goran (2013) vjeruju da su intelektualni procesi kao što su razvoj pamćenja, promišljanje o sadržaju i usmjeravanje pažnje potaknuti igrom riječima, usvajanjem teksta, upoznavanjem novih riječi i govornih izraza, usvajanjem i reproduciranjem melodije, a rezultiraju razvojem složenosti govora i bogaćenjem rječnika te učenjem o sebi, drugima i okruženju u kojemu dijete živi. Socijalne kompetencije se razvijaju u interakciji s drugima, i odraslima i djecom. U skupnim glazbenim aktivnostima djeca su upućena jedna na druge, na suradnju i dogovor, a ishodi u vidu glazbenih i socijalnih kompetencija su rezultat zajedničkog djelovanja.

Levitin (2006; prema Nikolić, 2018) napominje kako u ranim godinama života mozak prolazi kroz intenzivan razvoj živčanog sustava, tijekom kojeg se neuronske veze formiraju brže nego u bilo kojem drugom razdoblju života. Sredinom djetinjstva, mozak počinje reducirati te veze, zadržavajući samo one najvažnije i najčešće korištene. Ova činjenica postavlja odgovornost na roditelje, skrbnike, odgojitelje, učitelje, odgojno – obrazovne sustave i obrazovne politike kako bi oblikovali poticajno okruženje koje će pravovremeno omogućiti svakom djetetu optimalan razvoj. Pri tome treba imati na umu da djeca postižu najbolje rezultate kada su sretna i zadovoljna.

2.1. Utjecaj glazbenih aktivnosti na emocionalni razvoj djeteta

Glazba je moćan alat za poticanje socijalnog i emocionalnog razvoja djece. Ona duboko utječe na razvoj djeteta, promičući društvene vještine, empatiju te potičući emocionalno izražavanje i privrženost. Uključivanje djece u glazbene aktivnosti pruža im siguran i zaštićen prostor za istraživanje emocija i razvoj ključnih vještina potrebnih za snalaženje u svijetu oko sebe. Iako je utjecaj glazbenog obrazovanja na intelektualni razvoj i postignuća često istraživano, istraživanja njegova utjecaja na socijalni i emocionalni razvoj nailaze na manju akademsku pozornost. To nije iznenađujuće jer je teško mjeriti ishode socijalnog i emocionalnog razvoja, a istraživanja se često oslanjaju na subjektivne iskaze i anegdotske dokaze dobivene putem intervjua.

Razvoj socijalnih vještina omogućuje povezivanje s osjećajima i iskustvima koji se prenose glazbom, što doprinosi razvoju empatije. Glazba potiče suradnju i zajedničko iskustvo, naročito putem grupnog pjevanja ili sviranja. Takvim aktivnostima promiče se socijalna interakcija, dijalog, dijeljenje i razumijevanje među djecom. Prepoznavanjem emocija drugih i suosjećanjem s njima, djeca razvijaju socioemocionalnu inteligenciju ključnu za učinkovito upravljanje društvenim interakcijama. Grupno muziciranje doprinosi disciplini, timskom radu, osjećaju postignuća, samopouzdanju, osjećaju pripadanja, odgovornosti, samoizražavanju, doživljaju iskustva nastupa te povećanju samopoštovanja, socijalnoga razvoja i uživanja (Brown, 1980; prema Nikolić, 2018: 11).

Grupno muziciranje sjedinjuje pojedince u stanje zajedništva te usmjerava pozornost djece jednih na druge, što povratno djeluje na njegovanje razvoja socijalnih vještina kao što su empatija i poštovanje te promovira pozitivno socijalno ponašanje. Nikolić (2018) je u svom radu objedinila rezultate istraživača koji pokazuju da su djeca predškolske i rane školske dobi koja su imala glazbeni program (pjevanje, plesanje, sviranje ritamskim udaraljka) bila spremnija na suradnju. Više su si međusobno pomagala nakon stvaranja glazbe (Kirchner i Tomasello, 2010) i postizala su bolje rezultate na testovima empatije nego djeca koja nisu pohađala glazbene programe (Rabinowitch i sur., 2013). Harland i suradnici (2000) uočili su povećanje samosvijesti, svjesnosti o drugima, razvijenosti socijalnih vještina, samopouzdanja tijekom nastupa pred drugima, olakšani grupni rad i usvojenosti vještina izražavanja.

Glazba pruža snažan izlaz za emocionalno izražavanje, dopuštajući djeci da istražuju i obrađuju svoje emocije u podržavajućem i sigurnom okruženju. Bez obzira radi li se o pjevanju, plesu ili sviranju instrumenta, djeca mogu usmjeriti svoje osjećaje i izraziti se putem glazbenog medija. Ovo emocionalno oslobađanje potiče samosvijest, emocionalnu regulaciju i dublje razumijevanje vlastitih unutarnjih stanja te razvija intrapersonalnu inteligenciju. Bavljenje glazbenim aktivnostima je jedinstven oblik samopomoći i brige o sebi koji može postati zdrav mehanizam za upravljanje emocijama i pronalaženje utjehe u izazovnim situacijama. Prema istraživanju Rikarda i suradnika (2013; prema Nikolić 2018) glazbena obuka kod djece može imati učinak na poboljšanje samopouzdanja, samosvijesti, samokontrole i općenito slike o sebi.

Glazba ima moć umiriti djecu, stvoriti atmosferu i pružiti osjećaj ugone. Bilo da se radi o nježnim uspavankama ili umirujućim melodijama, ona pomaže da se djeca opuste, smanje tjeskobu i ublaže stres. Odrasli koriste glazbu u svakodnevnom životu kako bi regulirali, unaprijedili i ublažili neželjena emocionalna stanja poput stresa i umora. Energična glazba, s druge strane, može potaknuti osjećaj radosti i uzbuđenja.

Osobitost glazbe je također sposobnost stvaranja intimnih veza među pojedincima, osobito kada se dijeli između njegovatelja i djeteta. Aktivnosti poput pjevanja uspavanki, sviranja glazbe i zajedničkog bavljenja glazbenim aktivnostima pružaju prilike za emocionalno povezivanje i zbližavanje. Tijekom zajedničkog pjevanja, sviranja instrumenata i plesanja stvara se međusobna povezanost kroz kontakt očima, dodir pun ljubavi i izražavanje emotivne bliskosti. Ove interakcije ne samo da jačaju vezu između odgojitelja i djeteta, već potiču i emocionalni razvoj, stvarajući osjećaj sigurnosti kod djeteta te produbljujući privrženost između odgojitelja i djeteta. Zajednička iskustva u glazbi stvaraju sigurno okruženje ispunjeno ljubavlju u kojem povjerenje, komunikacija i emocionalna intimnost mogu cvjetati. (van der Linde, 1999) smatra da bi u fazi ranog djetinjstva učitelji trebali pomoći djeci da se osjećaju emocionalno sigurno i da preuzmu neke rizike, što bi dovelo do većeg samopouzdanja i bolje slike o sebi.

Pojedine vrste glazbe odražavaju kulturne vrijednosti i identitet. Izlaganje djece različitim glazbenim žanrovima i tradicijskoj glazbi može doprinijeti razumijevanju raznolikosti ali i vlastitom procesu u razvijanju identiteta te na taj način razvijati emocionalnu inteligenciju. Sudjelovanje u kulturnim aktivnostima unaprjeđuje kulturu mladih, oni postaju samostvaratelji kulture te stvaratelji društvenog i osobnog identiteta, postaju „graditeljima kulture“ (Martinić, 1997; prema Vidulin, 2014). Emocionalno stanje koje poboljšava kognitivno funkcioniranje moguće je stvoriti slušanjem glazbe bez obzira na žanr (Jackson i

Tlauka, 2004; Schellenberg i Hallam, 2005; Schellenberg i Weiss, 2013; prema Nikolić, 2018: 5). Glazba prilagođena određenom uzrastu može privremeno poboljšati razinu budnosti i raspoloženje. Ova istraživanja su potaknula i rasprave o vrednovanju glazbenog obrazovanja kroz neglazbenu dobrobit na razvoj djece.

Jedan od najizraženijih aspekata glazbe je njezina univerzalna priroda. Neovisno o kulturnom podrijetlu ili jezičnim barijerama, glazba ima moć stvaranja veza među pojedincima. Ona predstavlja jezik koji nadilazi riječi, omogućujući ljudima komunikaciju i povezivanje na dubljoj razini. Kada djeca sudjeluju u glazbenim aktivnostima, uključuju se u zajedničko iskustvo koje potiče osjećaj pripadnosti i zajedništva. Potičući ih da se slobodno izražavaju kroz glazbu, doživljavaju osjećaj emocionalne sigurnosti koji omogućuje kreativnu povezanost. Glazba pruža siguran prostor za djecu za istraživanje emocija, eksperimentiranje s različitim zvukovima i ritmovima i autentično izražavanje. Ovaj kreativni izlaz ne samo da njeguje njihovo emocionalno blagostanje, već i potiče njihovu maštu i samoprihvatanje. Dakle, bilo da se radi o pjevanju, plesanju ili sviranju, snaga glazbe trebala bi biti sastavni dio dječjeg putovanja prema emocionalnom blagostanju.

2.2. Utjecaj glazbenih aktivnosti na kognitivni razvoj djeteta

Neuroznanstvena istraživanja naglašavaju ključnu ulogu predškolske i rane školske dobi u općem razvoju djeteta. U toj razvojnoj fazi neuralne sinapse mozga intenzivno se razvijaju i podložne su promjenama. Opće obrazovanje, uključujući i umjetničko, ostvaruje znatan utjecaj na mozak kad je dijete izloženo takvim iskustvima u mlađoj dobi. Glazbeni pedagog Vitale (2011) je nakon 14 godina podučavanja glazbe u Kanadi i brojnih razgovora koje je vodio s dionicima u javnom obrazovanju ponudio novu paradigmu u glazbenom obrazovanju, a ta je da su pomoćne prednosti poučavanja glazbe sada postale glavni razlog zašto poučavamo glazbu. Uz nekoliko iznimaka, i kvantitativni i kvalitativni podatci generiraju percepcije i perspektive koje potvrđuju ideju „glazba vas čini pametnijima“.

Suvremena tehnologija omogućila je snimanje i proučavanje moždane aktivnosti tijekom procesiranja glazbe i iskustava tijekom glazbene obuke, pružajući tako nove uvide u povezanost glazbe i mozga. Promjene koje se odvijaju ovise o stupnju angažmana, njegovoj prirodi, trajanju i vremenskom ulaganju u učenje (Hallam, 2010; prema Nikolić, 2018: 3-4), a odražavaju se na načine učenja i vježbanja. Strategije učenja i uvježbavanja za razvoj specifičnih glazbenih vještina izravno utječu na mozak koji oblikuje preferirane pristupe rješavanju problema i vještine koje se dalje prenose na druga područja. Kod djece uključene u

glazbeno obrazovanje primjećuje se porast sinapsi u različitim dijelovima mozga: lijevoj hemisferi koja je aktivna prilikom prepoznavanja melodijskih nizova, Brocinoj regiji povezanoj s percepcijom redosljeda auditivnih podražaja, desnoj hemisferi koja je uključena u percepciju timbra i promjene u visini tona te lijevom precuneus-cuneus području aktivnom tijekom obrade zadatka diskriminacije visine tona (Platel i sur., 1997; prema Nikolić, 2018: 4). Ritamska poduka ima utjecaj na razvoj matematičkih vještina (Courey i sur, 2012; Rauscher, LeMieux i Hinton, 2005) i vještina čitanja (Long, 2007; 2014), a praćenje jednostavne notacije uz glazbeno izvođenje olakšava čitanje i razumijevanje pročitano (Butzlaff, 2000) (sve prema Nikolić, 2018). Van der Linde (1999) u svom istraživanju o korištenju barokne glazbe tvrdi da, kada se ova vrsta glazbe pušta djeci u aktivnosti, pamćenje može biti poboljšano i do 26 % jer barokna glazba stimulira i desnu i lijevu hemisferu mozga što pomaže razvoju koncentracije.

Nikolić (2018) naglašava važnost razvoja svijesti o fleksibilnijim granicama između disciplina u općem obrazovanju koje su inače tradicionalno strogo određene, čime bi se omogućio spontani transfer znanja i vještina. Jedinstvenost spomenutih transfera proizlazi iz različitih faktora, uključujući produljena razdoblja posvećene pažnje, svakodnevno vježbanje, interpretaciju glazbene notacije, memoriranje glazbenih cjelina, upoznavanje s raznim glazbenim strukturama, postupno stjecanje tehničkih vještina te konvencionalno vođenu izražajnost emocija u izvedbi. Ova kompleksna kombinacija iskustava povoljno utječe na kognitivno funkcioniranje, posebno tijekom djetinjstva kada je mozak izuzetno podložan oblikovanju pod utjecajem okoline (Schellenberg, 2004; prema Nikolić, 2008: 5).

2.3. Utjecaj glazbenih aktivnosti na jezični razvoj djeteta

Doprinos glazbenog odgoja u poticanju razvoja govora ima izuzetnu važnost. Glazba i jezik dijele osnovne sličnosti, uključujući oslanjanje na akustične modalitete, korištenje kao sredstva komunikacije i oblika izražavanja te organizaciju u hijerarhijski strukturirane sekvencije. Oba sustava također posjeduju razvijene pisane sustave, kako za jezik tako i za glazbu. Temelj oba sustava čini ograničeni skup zvukova i znakova koji se, sukladno određenim pravilima mogu kombinirati. Ono što je gramatika u jeziku, to je harmonija u glazbi (Krešić i Dokoza, 2021: 3). Ritam i intonacija su sastavnice govora, ali i glazbe. Ritam čini osnovu brojlica, uspavanki, pjesmica, ali i aktivnosti puzanja, hodanja, plesanja i prvih izgovorenih riječi.

Djeca aktiviraju svoj govor pjevanjem, unapređuju razvoj vlastitoga glasa i obogaćuju vokabular riječima koje možda nisu sastavni dio svakidašnjeg govora. U procesu

pjevanja razvijaju se pluća i prsni koš, a disanje postaje ravnomjernije i dublje, a sve to pridonosi kako općem fizičkom i psihičkom razvoju, tako i razvoju pravilnoga i jasnoga govora. Bogaćenje jezika moguće je potaknuti već u najranijoj dobi pjevanjem glasova, naročito samoglasnika. Šmit (2001) ističe da su ritam i intonacija ključni za pravilan razvoj govora, a Majsec Vrbanić (2008) da pjevanjem jednostavnih dječjih pjesmica ili izgovaranjem brojlica dijete stječe osnovni jezični vokabular.

Djeca su od najranije dobi okružena ritmom preko uspavanki, igara riječima, pokretnih igara i brojlica. U ovim aktivnostima djeca usvajaju poštivanje pravila, ali i internaliziraju gramatička pravila. Vrlo korisne su glazbeno – stvaralačke aktivnosti koje sadrže više verbalnih elemenata, poput upoznavanja/usvajanja/ponavljanja pjesme ili brojlice te igre s pjevanjem, ali isto tako i razni načini improvizacija tekstova i pjevanog govora, dovršavanje glazbenih fraza, aktivnost ozvučene priče itd. Zaključak dvogodišnje studije ispitivanja utjecaja glazbeno obučениh stručnjaka za rano djetinjstvo na glazbena postignuća i pismenost djece predškolske dobi (Runfola i sur., 2012) je kako glazbena intervencija značajno povećava dječji usmeni vokabular i gramatičko razumijevanje te je bila posebno učinkovita djeci koja su na samom početku istraživanja imala niže vještine pismenosti.

Brojalice imaju posebnu vrijednost za jezično - govorni razvoj djeteta, one su vrsta ritmičnog govora koji stvaraju uglavnom sama djeca i služi im za razbrojavanje (brojanje, izbrojavanje, prebrojavanje, odbrojavanje) prije neke druge igre (npr. igre lovice). Ubrajaju se u vrstu glazbe jer imaju sve glazbene elemente osim melodije i harmonije, znači ritam, glazbeni oblik i dr. Iako pružaju raznolike mogućnosti izražavanja ritmom, metrom i pokretom, djeca je najčešće izvode u metru jer im je to prirodan način razbrojavanja. Izgovaranjem brojlice djeca razvijaju jezično – govorne vještine repetitivnim radnjama izgovaranja slogova ili eksperimentirajući glasovima ili slogovima. Usvajanje osjećaja za ritam i metar te raznovrsne igre jezikom kao što su mijenjanje teksta ili ritma pomažu u ublažavanju i otklanjanju govornih smetnji i potiču neograničenu maštovitost.

2.4. Utjecaj glazbenih aktivnosti na psihomotorni razvoj djeteta

Psihomotorika obuhvaća tjelesne motorne aktivnosti koje su potaknute i kontrolirane psihičkim procesima. Ove aktivnosti manifestiraju se kroz psihomotorne sposobnosti, odnosno sposobnosti koje su povezane s tjelesnim pokretima i motoričkim djelovanjem. Psihomotorne sposobnosti određuju brzinu, točnost i snagu pokreta tijela i udova, te razinu motoričke spretnosti koja se postiže vježbom. Istraživanja su ukazala na to da ne postoji opća

psihomotorna sposobnost, poznata kao "opća motorna spretnost", već se radi o nizu relativno neovisnih psihomotornih sposobnosti, kao što su okulomotorna koordinacija, spretnost ruku, spretnost prstiju, snaga trupa, tjelesna koordinacija i druge (enciklopedija.hr). Ritamsku sposobnost Nikolić (2018) opisuje kao vještinu opažanja, upravljanja i razlikovanja ritma pokreta u skladu sa zahtjevima okoline u određenom vremenskom razdoblju. Ona omogućuje brzo prilagođavanje djeteta motoričkim izazovima u nepredvidljivom okruženju te doprinosi uspješnosti u izvođenju motoričkih aktivnosti. Autorica Nikolić (2018) objedinila je niz istraživanja koja potvrđuju da su djeca koja su sudjelovala u glazbenim aktivnostima pokazala s lakoćom izražavanje pokreta, bolju motoričku koordinaciju i vokalizaciju tonalnih i ritamskih obrazaca u usporedbi s djecom koja nisu bila sudionici u glazbenim aktivnostima (Gruhn, 2002; Kalmar, 1982; prema Nikolić, 2018: 13). Pokazala su poboljšanja u bacanju, hvatanju, skakanju i poskocima kada su sudjelovala u programu koji je uključivao ritam, što su potvrdili rezultati Beismana (1967). Ritamska sinkronizacija stimulirala je točnost izvođenja pokreta i povećala izdržljivost kod djece, kako je istraženo u radu Anshela i Marisija (1978). I brojna druga istraživanja dokazala su poboljšanja u motoričkim i jezičnim aspektima djece aktivne u glazbenim programima. Stvaranje glazbe uključuje i glas i prste i uši i oči, kao i velike i male mišiće, sve u isto vrijeme. To pomaže tijelu i umu da rade zajedno.

Pokretljivost prstiju ključni je korak u savladavanju mnogih finih motoričkih aktivnosti. Sviranje glazbenog instrumenta zahtijeva spretnost i izolirane pokrete prstiju. U plesnim aktivnostima razvija se koordinacija pokreta nogu, ruku, cijelog tijela, koordinacija kretanja u ritmu, te se usvajaju osnovna znanja o kretanju. Plesanjem se uvježbavaju motoričke sposobnosti poput koordinacije, snage, pokretljivosti, brzine, ravnoteže i preciznosti, a razvijaju aerobne i anaerobne vještine i senzomotoričke sposobnosti (Gregurić, 2022). Pri tome je ključna kontrola - kretanja i pokreta. Ples potiče rast kostiju i jača zglobne ligamente, što doprinosi stabilnosti zglobova i efikasnom funkcioniranju mišića. Igra, pa tako i glazbena igra, predstavlja najprirodniji aspekt djetetovog života koji potpuno zauzima njegovu pažnju i koncentraciju, te se kroz nju provodi učenje. Djeca spontano usmjeravaju svoju pažnju prema onome što ih zanima, što je neobično i novo. Tijekom igre doživljavaju radost i zadovoljstvo, stvarajući pozitivne emocije i dobru energiju, što u konačnici pridonosi boljem pamćenju sadržaja koji su obuhvaćeni igrom. Glazbene igre s pokretom ubrzavaju funkcioniranje različitih sustava u tijelu: kardiovaskularni, respiratorni, probavni, vegetativni, senzomotorički i hormonalni jer ih pokreću fizičke kretanje. Kao ishodi učenja glazbenih igara u pjevačkom smislu, nakon nekog vremena uočljive su značajne promjene u razvoju djetetovog glasovnog

aparata i psihomotornih vještina. Rezultati variraju s obzirom na dob i individualne kapacitete, ali u mnogim slučajevima su jasno vidljivi i pozitivno usmjereni (Milinović, 2015: 3).

3. Glazbene aktivnosti u vrtiću

Marić i Goran (2013) navode kako je glazbu moguće inkorporirati i uključiti u svaku aktivnost tijekom dana djeteta u vrtiću, bilo da se radi o likovnim, tjelesnim ili istraživačkim aktivnostima. S glazbom povezujemo pokrete, ritmove, pjesmu, ples i slušanje u pozadini. Kao i u svim drugim aktivnostima, glazbene se aktivnosti provode dokle god postoji interes i pažnja kod djece. Trajanje može varirati ovisno o dobi djeteta i njihovoj sposobnosti zadržavanja koncentracije. Cilj metodologije glazbenih aktivnosti je privući pažnju djece i zadržati je što duže kako bi glazba imala što veći utjecaj na njihove aktivnosti.

3.1. Slušanje glazbe

Slušanje glazbe predstavlja bitan aspekt u razvoju glazbenih i, općenito, osobnih karakteristika djeteta. Emocionalni doživljaj je sigurno jedan od motiva za uživanje u glazbi. Slušanjem glazbe potiče se interes za daljnje glazbene aktivnosti poput plesa, pokreta, pjevanja i sviranja. Stvaranjem uvjeta koji omogućuju takve aktivnosti i percipirajući okolinu na nov, drugačiji način dijete stječe znanja. Čestim slušanjem umjetničke glazbe dijete razvija sposobnost doživljavanja glazbe, ali i zapažanja onog estetski vrijednog u njoj. Na taj način se razvija dječja muzikalnost. "Zato je važna zadaća onih koji odgajaju djecu, njegovati interes i ljubav prema glazbi već od rane dobi slušanjem izražajnih i vrijednih skladbi" (Marić i Goran, 2013: 121). Korisno je da odgojitelji i roditelji imaju svjesnost i kompetencije kako bi mogli birati visoko kvalitetnu glazbu koja podržava cjelovit razvoj djeteta. U radu s djecom slušaju se različita glazbena djela kulturnog i tradicionalnog karaktera. To je način kojim se omogućuje bogaćenje djetetovih umjetničkih doživljaja.

Slušanje je proces percepcije i prepoznavanja glazbenih elemenata, omogućuje glazbeni doživljaj na emocionalnoj i intelektualnoj razini. Dijete upoznaje glazbene elemente, razlikuje ih i prati u aktivnom glazbenom odnosu. Ono je prvi korak do pjevanja ili sviranja. Slušna osjetljivost temelj je za razvoj glazbene osjetljivosti. Sam (1988) uočava da dijete prenosi slušanu glazbu u ritam, što zatim ostvaruje i prikazuje pokretom. U odgojnom procesu slušanje uključuje doživljaj, spoznaju i analizu. Sva ta tri elementa su međusobno povezana. Spoznaja se temelji na glazbenom doživljaju, a doživljaj potkrepljuje analizu i spoznaju. Prema Majsec Vrbanić (2008) slušanje i sviranje glazbe pobuđuje sva osjetila čime dijete obogaćuje vlastiti emocionalni doživljaj i kognitivne sposobnosti.

Proces slušanja može se promatrati kroz tri faze. Prva faza podrazumijeva uživanje u samom tonu, javlja se pri prvom kontaktu s glazbom, izaziva potpuno opuštanje i doživljavanje ritma, tona i ugođaja. Druga faza je asocijativno slušanje kojim slušatelj može zaključiti da je doživljaj glazbe velik, a time je i asocijacija intenzivnija. Treća faza je faza intelektualnog slušanja pri kojemu slušatelj može čuti i razlikovati tempo, ritam i ostale glazbene elemente. Sam (1998) napominje da se ove tri faze isprepliću i nisu jasno odvojene.

Djeca će s većim užitkom doživjeti isto glazbeno djelo ako se ono izvodi svaki put na drugačiji način, kroz igru, ples, scensko ili umjetničko izražavanje. Kreativne igre potiču rani razvoj glazbene osjetljivosti, sluha i doživljavanja umjetničke glazbe, uključujući igre osluškivanja, otkrivanja, prepoznavanja te stvaranja različitih zvukova udaraljka i šušalicama. Prema Marić i Goran (2013), važnost doživljaja koji potiče interes i želju djece da ponovno uživaju u glazbi je naglašen kad se koriste i drugi glazbeni elementi.

Sam (1998) navodi kako je glazbu moguće slušati aktivno i pasivno. Aktivno slušanje uključuje doživljaj i spoznaju kod slušatelja. Ovo iskustvo obuhvaća intelektualni aspekt (usredotočenost na određenu glazbenu pojavu), emocionalni aspekt (izazivanje različitih emocija te stvaranje uzbuđenja i duševnog spokoja) te fiziološki aspekt (izražavanje putem lica, mimike i pokreta). Pod aktivnim slušanjem obično se podrazumijeva uporaba nekoga od nosača zvuka, ali uključuje i brojalice te pjesmice. Ipak, ne smije se zanemariti važnost žive izvedbe jer ona pruža intenzivnije i dublje iskustvo u usporedbi sa snimkom. Živa izvedba može biti instrumentalna, vokalna ili kombinacija instrumentalnog i vokalnog izraza.

Pasivno slušanje glazbe obuhvaća čin slušanja bez svjesnog usmjeravanja pažnje na zvukove. Uglavnom se događa nesvjesno, kada glazba služi kao pozadinska pratnja dok pojedinac obavlja druge zadatke. Ova vrsta slušanja stvara atmosferu i uglavnom izaziva ugodne osjećaje. Pasivno slušanje je vrlo poželjan element u svakodnevnim aktivnostima vrtića koji pridonosi raznovrsnosti iskustava u slušanju. Asocijativno slušanje potiče djecu da uz glazbu stvaraju mentalne slike i prisjećaju se događaja, dok istovremeno održavaju pažnju na drugim aktivnostima. Pasivno slušanje glazbe može potaknuti djecu na kreativno izražavanje i njegov razvoj.

3.2. Pjevanje

Pjevanje je veoma važna aktivnost, naročito u ranoj dobi čovjeka, jer izgrađuje samopouzdanje, promiče samopoštovanje, uvijek uključuje emocije, podržava razvoj socijalnih vještina i omogućuje ljudima različite dobi da se uspješno udruže kako bi stvorili

nešto posebno u umjetnosti (Welch, 2012). Od rođenja dijete sluša, a okolina ga potiče na pjevanje, pomažući mu da postane svjesno svog glasa i istražuje svoje sposobnosti. Oko treće godine, dijete se rado pridružuje odgojitelju i roditelju u pjesmi. Izbor pjesama primjerenih dječjoj dobi i razumljivih sadržajem ključan je u tom procesu. Pjevanjem dijete razvija glas, sluh, osjećaj za ritam te bogati rječnik (Marić i Goran, 2013).

U različitoj istraživačkoj literaturi postoji pet glavnih područja razvoja na koja pjevanje izravno pozitivno utječe: fizička, psihološka, socijalna, glazbena i obrazovna dobrobit.

Pjevanje je aerobno, ono je oblik vježbanja koji poboljšava učinkovitost kardiovaskularnog sustava, što pozitivno utječe na cjelokupno zdravlje. Omogućava veći dotok kisika u krv i poboljšava cirkulaciju pokrećući mišićni sustav, čime se sveukupno postiže ukupna budnost. Čak i u sjedećem položaju pjevanje uključuje dinamičnu torakalnu aktivnost i jača glavne mišićne skupine gornjeg dijela tijela, usput usavršavajući mehanizam disanja. Poboljšan protoka zraka u gornjem dišnom traktu smanjuje mogućnost razmnožavanja bakterija i održava dišne puteve otvorenima. Aerobne aktivnosti, odnosno aktivnosti u kojima se stalno pokreću velike mišićne skupine čime se povećava rad srca, pluća i mišićnih stanica i poboljšava izdržljivost tijela, povezane su s dugovječnošću, smanjenjem stresa i općim dobrim zdravljem tijekom cijelog života. Kada se sustav za pjevanje koristi na odgovarajući način, raste motorička koordinacija a temeljna anatomija i fiziologija ostvaruju svoj potencijal. Zbog toga iznimnu važnost pjevanje ima u djetinjstvu i adolescenciji jer je to vrijeme za uspostavljanje temelja za cjeloživotni glasovni identitet. Aktivnosti pjevanja umrežuju različita neurološka područja i potiču interakciju među njima. Neurološki centri za jezik, finu motoriku, vizualne slike, emocije i glazbene osobitosti (visina tona, boja, jačina, ritam) se povezuju a moždane sinapse jačaju.

Intrapersonalna inteligencija i individualni identitet razvijaju se u glazbi i kroz glazbu. Samouvjerenost i kvalitetno izvođenje pjevanja povezuje se s pozitivnim samopoimanjem i sposobnošću komunikacije. Ono potiče samopoštovanje, opće samopouzdanje i samoučinkovitost. Glas odražava raspoloženje i opće psihološko stanje, vidljivo i osobi koja pjeva i drugima. Pjevanje je katarzična aktivnost, pruža odušak za naše emocije. Fizička aktivnost pjevanja aktivira endokrini sustav i utječe na atmosferu i emocionalna stanja neodvojiva od čovjeka, poput radosti ili tuge. Pjevanjem se vježba osnovni glasovni mehanizam i poboljšava njegova funkcionalna sposobnost. Glas je naš kritični alat za glasovnu komunikaciju o kojoj, između ostalog, ovisi interakcija s drugima te potpomaže razvoj interpersonalne inteligencije.

Uspješne pjevačke sposobnosti povezane su s pozitivnim osjećajem socijalne uključenosti. Kolektivno pjevanje gradi grupni identitet, ono podrazumijeva interakciju i razvijanje empatičnih odnosa s drugima.

Pjevanjem pojedinac ostvaruje intelektualni angažman s glazbom. To uključuje razumijevanje melodije i harmonije, strukture, fraziranje, glazbeno pamćenje, boje tona i ostale glazbene sastavne dijelove (visina, ritam, glasnoća). Povećanje vjerojatnosti empatije i razumijevanja drugih i sebe ostvaruje se kroz doživljavanje različitih vrsta pjesama, bilo da ih doživljavamo sami ili u grupama, donoseći sa sobom popratne društvene i osobne koristi.

Pjevanje jača kompetencije u vlastitom jeziku i poboljšava vještine čitanja. Čitanje teksta i čitanje glazbe obrađuju se u istoj neurološkoj regiji zaduženoj za dekodiranje simbola. Dobrobiti od pjevanja su višestruke te sugeriraju da je ono jedan od najpovoljnijih oblika ljudske aktivnosti jer podržava fizičko, psihičko i društveno zdravlje, kao i individualni razvoj u području glazbe. Mala djeca se rado pridružuju odgojitelju i roditelju u pjevanju, stoga je izuzetno važno odabrati pjesme koje su prikladne za njihovu dob i koje im sadržajem lako razumljive. Prilikom odabira pjesama, bitno je da tekst bude jednostavno pamtljiv, opseg tonova prilagođen dječjem glasu, ritam jednostavan, te da sadrži dijelove koji se ponavljaju ili opisuju događaje iz vrtićkog okruženja (Marić i Goran, 2013: 36).

Primjeri pjesama za predškolski uzrast su:

„Djeca i maca“

„Patak“

„Proljeće“

„O Jelo, Jelice“

„Teče, teče bistra voda“

„Jesen“

„Vrapčić u zimi“

„Izgubljeno pile“

3.3. Brojalice

Brojalica, kao govorno ritmička igra, ima duboko ukorijenjeno mjesto u dječjim tradicijskim aktivnostima, predstavljajući autentičan dio dječjeg stvaralaštva. Njezin izvor leži u dječjoj mašti i potrebi za igrom, te sama po sebi predstavlja oblik igre. Djeci donosi radost dok je vješto izgovaraju u ritmu, brojeći se i tražeći sudionika ili vođu igre. Ubraja se u glazbu jer ima sve glazbene elemente osim harmonije i melodije: ritam, glazbeni oblik itd.

(Gospodnetić, 2015: 103). Osim što pruža zabavu, brojalice ima značajnu ulogu u odgoju, potičući zajedničku igru među djecom, te razvijajući njihove komunikacijske vještine i socijalizaciju.

Ono što čini brojalice zanimljivima jesu neobični izrazi i način izgovora riječi neuobičajenim ritmom. Riječi bez jasnog značenja privlače pažnju djece svojom melodioznošću ili zvukom suglasnika. "Spontano melodiziranje na motivu so-la-so-mi karakteristično je za većinu djece svijeta" (Magdalenić, 1961; prema Mendeš i sur., 2020: 43). Ritam riječi potiče na tjelesnu aktivnost i želju za pokretom. Djeca se vješto igraju riječima i često dodaju nove riječi, pokrete ili glazbu. Složenije varijante igre podrazumijevaju podjelu djece u skupine koje izvode ritam na različite načine.

Brojalice su izvrsna vježba za razvoj glazbenog pamćenja i usmjeravanje pažnje. Kako djeca rastu, mogućnosti igre brojalicom postaju složenije. Primjerice, djeca mogu izvoditi ritam pokretima ili udaraljka bez izgovaranja riječi, već ih samo misleći, što predstavlja izazov za koncentraciju i razvijanje motoričkih vještina.

Izvrstan su način za poticanje jezičnog razvoja kod djece, jer koriste ritam i rime koje olakšavaju pamćenje. Također pružaju priliku za interakciju djece s djecom i djece s odraslima, što jača vezu između njih. Osim toga, kroz brojalice djeca mogu naučiti o raznim konceptima poput brojeva, boja, životinja i mnogih drugih stvari na zabavan i angažiran način.

Brojalice mogu imati tekst sa smislom, ali i bez smisla (iracionalne, nonsense brojalice). Prof. Bašić (prema Gospodnetić, 2015) ističe kako su dječje brojalice puno maštovitije, nepravilnog ritma i mjere, maštovitih riječi i često bez značenja, i kao takve mnogo zanimljivije od komponiranih.

U igri, brojalice djeci najčešće služe za razbrojavanje (izbrojavanje, prebrojavanje, odbrojavanje, brojanje i sl.) prije neke druge igre (lovice, skrivača i sl.). Njome se na neutralan način odabire vođa igre ili početak igre. Specifičnost brojalice je posljednji slog koji djeci određuje tko će biti izabran pa se taj slog uobičajeno jače naglasi. Izgovarajući brojalicu ponekad i ubrzavaju izgovor, jer napetost prema kraju brojalice raste, a kulminira zadnjom riječju koja određuje onoga koji započinje igru. Neke brojalice su uglazbljene, imaju melodiju koju su komponirala sama djeca ili odrasli, skladatelji. Kao takve, ne služe više za razbrojavanje, već se pretvaraju u igru s pjevanjem. Djeca se prirodno razbrojavaju u metru, pa se brojalice prvenstveno obrađuje u metru koji je moguće izvesti na razne načine, plješćući gore - dolje, lijevo - desno, naprijed - natrag, iznad glave, iza koljena, topotajući nogama o pod, krećući se u prostoru, pucketajući prstima, svirajući udaraljke, mašući aplikacijom i na mnoge druge načine te kombinacijom svega.

Socijalni faktor brojalice je ključan za razvoj zdrave ličnosti, naime sudjelovanje u prebrojavanju znači da je dijete prihvaćeno od društva i da je ravnopravni sudionik u igri, da će imati svoju ulogu u njoj te da će skupa s ostalima dijeliti radost i smijeh (Gospodnetić, 2015). Znanje o brojalicama prenosi se s generacije na generaciju, od odraslih prema djeci. U međuvremenu, djeca stvaraju nove brojalice u koje uključuju suvremene sadržaje (Miki Maus, Coca cola), njima poznatije. Nažalost, fundus brojalice rapidno se smanjuje. Dječja igra premjestila se s otvorenih u zatvorene prostore, time se smanjuje broj brojalice koje djeca spontano nauče ili imaju potrebu stvarati. Danas prevladavaju brojalice pravilnog ritma na književnom jeziku koje djeca uče u školama.

Primjeri brojalice:

Jedna vrana gakala (*brojalica sa smislom*)

Jedna vrana gakala
I po polju skakala
Uto dođe crni kos
I odgrize vrani nos.

En ten tini (*iracionalna brojalice*)

En ten tini
Savaraka tini
Savaraka tika taka
Bija baja buf.

Eci peci pec (*brojalica u mješovitoj mjeri*)

Eci peci pec
Ti si mali zec
A ja mala vjeverica
Eci peci pec.

Ide maca oko tebe (*brojalica s melodijom*)

Ide maca oko tebe
Pazi da te ne ogrebe
Čuvaj mijo rep da ne budeš slijep

Jer ako budeš slijep

Otpast će ti rep.

3.4. Igre s pjevanjem

Svaka igra, uključujući i glazbenu, predstavlja aktivnost koja potiče pozitivne emocije i zadovoljava unutarnje djetetove potrebe. Djeca razvijaju vještine, maštu i kreativnost igrajući se, a usput stječu nova saznanja. Zapažaju, izražavaju se i iskušavaju vlastite mogućnosti. Grade samopouzdanje i povjerenje u druge. Tijekom igre dijete doživljava radost i zadovoljstvo i širi pozitivne emocije gradeći ugodnu atmosferu. Igre pomažu djeci da uče o svijetu oko sebe, prihvate ga i prilagode mu se. One promiču razvoj društveno-moralnih normi ponašanja i pripremaju dijete za buduće životne situacije. Igra se smatra metodom rada i jednako je važna za dijete kao što je rad važan za odraslu osobu. Činjenica je da djeca vole i glazbu i igru, pa je logičan zaključak da njihov spoj, odnosno glazbene igre, čini djecu neizmjerljivo sretnima. Glazbene igre su prvenstveno izvor zabave, ali kada se koriste u odgojno-obrazovnom procesu ostvaruju glazbeni obrazovni cilj. Kombiniranjem glazbenih i drugih aktivnosti poput pjevanja, sviranja, pokreta i plesa djeca doživljavaju pozitivne emocije i koriste glazbu na kompetentan način od najranije dobi. Milinović (2015) tvrdi da ono što djeca usvoje putem glazbenih igara ostaje pohranjeno u dugoročnom pamćenju djeteta.

Igre s pjevanjem su ona vrsta igara u koje dijete uključuje bilo kakav zvuk. Cilj igara s pjevanjem je stvaranje ugodne atmosfere bez pritiska i opterećenja, potičući djecu na aktivnost oko glazbe. One pružaju pogodan okvir za ostvarivanje različitih koristi za potpuni razvoj, odgoj i učenje djeteta, te razvoj kompetencija u svim razvojnim područjima. Intenzivno iskustvo pjevane riječi tijekom zajedničke igre potiče emocionalnu, funkcionalnu, senzomotoričku i estetsku reakciju kod djece (Mendeš i sur., 2020: 101). Odgojitelj potiče takvu vrstu igre kako bi djeca uživala u glazbi, zadovoljila svoje potrebe za plesom, pjevanjem i slušanjem glazbe. Marić i Goran (2013) navode da se glazbene sposobnosti najviše razvijaju između druge i šeste godine života. Stoga je od iznimne važnosti poticati djecu upravo u tom razdoblju jer nedostatak poticaja u tako ranoj dobi može ograničiti razvoj djetetovog potencijala u glazbenom području za budućnost. Pokretne igre s pjevanjem su vrsta igara gdje je potrebno slijediti pravila tijekom izvođenja jednostavnih i lako pristupačnih napjeva, s obzirom da su namijenjeni djeci. Bitno je da pjesma koja se pjeva uz igru posjeduje sve karakteristike kvalitetne pjesme, a djeca je izvode pjevajući tekst i oponašajući ga pokretima. Kako ova igra uključuje fizički napor, melodijski opseg treba biti ograničen, a ritam

jednostavan (izbjegavajući pjesme s kompleksnijim ritmom). U procesu usvajanja, važno je prvo temeljito naučiti pjevati pjesmu, a zatim postupno uvesti odgovarajuće pokrete. Odabir pjesme bi trebao ovisiti o interesima djece, prilagođavajući se onome što im je blisko kako bi se razvijala naklonost prema glazbi.

Posebno u ranoj i predškolskoj dobi, kada je kretanje ključna komponenta u psihofizičkom razvoju djeteta, ističe se važnost veze između pjesme i pokreta. Integracija melodije, riječi i pokreta potiče snažniju međusobnu interakciju. Aktivnost koja uključuje emocionalnu i intelektualnu angažiranost djeteta potiče bolji izgovor riječi, potiče maštu i razvija harmoniju pokreta, posebno u području različitih glazbenih sposobnosti. Komunikacija kroz zajedničko iskustvo pjevanja i kretanja obogaćuje dijete raznovrsnim socijalnim i estetskim iskustvima. Pjevanje je kroz povijest bilo sastavni dio dječjih igara. Pokreti su pratili pjesmu, a ponekad su se koristili i ritmički udarci različitim predmetima kako bi se naglasile riječi.

Domaći i strani pedagozi veliku su pozornost usmjeravali (i usmjeravaju) različitim glazbenim aktivnostima djeteta. Igre s pjevanjem moguće je podijeliti prema njihovom podrijetlu na narodne (tradicijske) i umjetničke, te prema formi u kojoj se izvode (krug, kolo, slobodna formacija). „Upoznavanje i izvođenje hrvatske tradicijske glazbe, ali i glazbe drugih naroda i kultura, iznimno je važno kako bismo kod djece od najranijih dana razvijali nacionalni i kulturni identitet, ali i osjetljivost prema pripadnicima drugih naroda i kultura“ (Dobrota, 2016: 34-35). Tradicijske pjesme su proizašle iz važnih trenutaka u životu odraslih, olakšavajući svakodnevne poslove, čineći odmor zabavnijim i obogaćujući običaje. Uvođenjem tradicijskih igara u suvremene vrtiće, njeguje se i prenosi drevno naslijeđe te bogata kulturna baština narodnog izraza.

Prema Mendeš, Marić i Goran (2020), igre s pjevanjem dijele se na:

- a) zabavljalice - namijenjene najmlađima - tapšalice, gegalice, cupkalice. Izvode se pokretima ruku, nogu ili tijela uz ritmizirano izgovaranje teksta ili pjevanje odraslih (roditelja, odgojitelja). Sve takve igre jačaju emocionalnu vezu s osobom koja se s njim igra („Taši taši tanana“).
- b) igre s pjevanjem u kolu - izvode se držeći se međusobno za ruke i plešući kolo (na različite načine) uz pjevanje („Ringe ringe raja“)
- c) igre s pjevanjem u krugu - djeca pjevaju dok stoje u formi kruga, a pokretima opisuju sadržaj pjesme ili izvode ritam („Čvorak“)
- d) igre s pjevanjem u otvorenom kolu, redu i koloni - glavno obilježje ovih igara je linijska izvedba i kretanje u redu ili nizu („O kapijo, kapijo“)

e) igre s pjevanjem slobodnih oblika - najsloženija skupina igara jer nemaju stalan oblik, on je određen tekstualnim sadržajem pjesme

f) igre s pjevanjem mješovitih oblika - izvode se u dva ili više oblika, uglavnom su to kombinacije ranije spomenutih oblika kretanja („Boc, boc, iglicama“)

4. Uloga odgojitelja u glazbenom razvoju djeteta

Djeca i odgojitelji u predškolskim ustanovama su sastavni dio društva i kulture te njihova interakcija oblikuje kulturu odgojne ustanove. Glazba predstavlja važan dio kulturnog identiteta predškolske ustanove te obogaćuje život u njoj. Kroz glazbene aktivnosti stvara se jedinstveno ozračje vrtića. Odgojitelji prenose svoje glazbeno znanje i vještine kroz umjetničke sadržaje, što obogaćuje kulturu predškolske ustanove. Glazbeno osviješteni odgojitelji pridonose umjetničkom razvoju ustanove i lokalne zajednice. Zadaća odgojitelja je usmjeravanje djece prema samoj glazbi, pružanje prilike da istraže i dožive ljepotu glazbe, poticanje kritičkog i kreativnog glazbenog razmišljanja kod djece, kao i na razvijanje njihovih glazbenih sposobnosti. Time se odmiče od uloge tradicionalnog autoriteta koji kontrolira djecu (Habuš Rončević, 2014).

Odgojitelj stvara prostorne uvjete za održavanje glazbenih aktivnosti djece. Posebnu pažnju posvećuje uređenju prostora, smještaju i opremi glazbenog centra u dnevnoj sobi. Kvalitetno opremljen glazbeni centar omogućuje djeci aktivno sudjelovanje u glazbi, potiče samostalnost i suradnju u glazbenim aktivnostima. Osiguravanje raznolikosti glazbala motivira uključivanje djece s različitim glazbenim sposobnostima.

Važan zadatak odgojitelja je promatrati djecu u aktivnostima i promišljati o njihovim glazbenim preferencijama, duljini zadržavanja u aktivnosti i o samom tijeku. U tom procesu dokumentira njihovu angažiranost putem etnografskih zapisa (bilješki, video i audio snimaka) kako bi ih bolje razumio i podržao u daljnjem glazbenom razvoju. Na temelju promatranja, odgojitelj prepoznaje glazbene interese djece i planira buduće glazbene poticaje.

Također je jedan od važnih zadataka odgojitelja posredovati u dječjim glazbenim aktivnostima. U obavljanju posredničke uloge trebao bi izbjegavati direktno vođenje djece za vrijeme aktivnosti. Stoga je važna fleksibilnost odgojitelja i spremnost na prilagodbu planova i aktivnosti prema potrebama djece. U spontanim glazbenim aktivnostima, odgojitelj prati djecu, njihove potrebe, interese i razvojne mogućnosti. Odgojitelj kao posrednik u razvoju glazbenih sposobnosti djece potiče suradničko učenje. S obzirom na to da je učenje djece predškolske dobi sukonstruktivno (Slunjski, 2013), on motivira djecu na grupna pjevanja, sviranja i plesanja uz glazbu. Starija djeca u mješovitim grupama pomažu mlađima, što potiče brži napredak u glazbenom razvoju. Kompetentan odgojitelj svojim intervencijama pretvara različite razine glazbenih kompetencija djece u izazov, avanturu i suradnju.

Igra ima ključnu ulogu u životu djeteta te se često koristi kao snažno sredstvo motivacije u razvoju djetetovih glazbenih sposobnosti. Igra je neraskidivo povezana s

kreativnošću, što uključuje i glazbenu kreativnost. Stoga, glazbene igre obuhvaćaju različite aktivnosti poput pjevanja, ritmiziranja, crtanja, sviranja, učenja glazbenih pojmova, glazbenih improvizacija, slušanja glazbe, kretanja uz glazbu, istraživanja instrumenata i slično. Cilj je kroz igru razviti kod djeteta osjećaj za ritam, ton, tempo, dinamiku, različite glazbene karakteristike, pamćenje glazbenih cjelina, prepoznavanje melodije, interes za glazbala, interpretaciju te, naravno, ljubav prema glazbi i umjetnosti općenito. Važna uloga odgojitelja je usmjeravanje dječje pozornosti na određene glazbene elemente i pružanje pomoći u zahtjevnijim glazbenim aktivnostima. Njegova dostupnost i kvalitetna komunikacija olakšavaju rasprave među djecom koje se mogu pojaviti tijekom spontanijih procjena, poput uspoređivanja tko bolje pjeva ili svira.

U suvremenom humanističkom predškolskom kurikulumu, jedna od uloga odgojitelja je biti partner djetetu u raznim vrstama igara (Habuš Rončević, 2014). U glazbenim aktivnostima predškolske djece, odgojitelj preuzima ulogu partnera u igri. Ova uloga zahtijeva aktivno sudjelovanje odgojitelja u glazbenim igrama djece. Ona označava simetričan odnos, karakteriziran uzajamnom ravnopravnošću, poštovanjem, prihvaćanjem i suradnjom. Uloga partnera u glazbenim aktivnostima zahtijeva od odgojitelja da povremeno preuzme ulogu vođe i organizatora glazbenih aktivnosti. Potrebno je imati povjerenje u dijete te mu dopustiti da sudjeluje u odabiru glazbe i spontanosti u organizaciji glazbenih improvizacija, dok se odgojitelj pridružuje kao partner u njihovim glazbenim igrama, u pjevanju, sviranju, plesanju i drugim aktivnostima. U zabavnom ozračju, odrasli mogu potaknuti igru pjevanjem improviziranih pjesama ili smišljanjem melodija prema značenju riječi. U igri naizmjeničnog pjevanja, odgojitelj i djeca zajedno pjevaju poznate pjesme, a pjesmu nastavlja pjevati osoba kojoj je, primjerice, bačena loptica. Kroz različite igre, odgojitelj i dijete zajedno sudjeluju u glazbenim aktivnostima, što može dodatno motivirati dijete na dublju angažiranost u igri.

Profesija odgojitelja je kompleksna, dinamična i kreativna te se temelji na stalnom profesionalnom razvoju i usavršavanju. Kvaliteta obrazovanja i kompetencija odgojitelja ključni su faktori u ostvarivanju odgojno-obrazovnih ciljeva ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U suvremenom kontekstu, sve veći interes vlada za odgojiteljima koji kontinuirano razvijaju sposobnost teorijske refleksije u praksi, te istovremeno praksom i promišljanjem o praksi doprinose razvoju nove teorije (Šagud, 2006). Reflektirajući praktičari aktivno istražuju različite načine djelovanja kao odgovore na praktične probleme. Stoga bi odgojitelji u području razvoja glazbenih kompetencija trebali prepoznati svoje glazbene sposobnosti, ali i nedostatke u glazbenom znanju i vještinama. Važno je definirati područja nedostataka i aktivno ih uklanjati kroz različite oblike cjeloživotnog usavršavanja.

5. Značaj provođenja glazbenog programa u vrtiću

Provođenje posebnih programa u vrtiću, poput sportskih, dramskih, likovnih i glazbenih, značajno doprinosi cjelokupnom razvoju djeteta. Glazbeni program ima svoje jedinstvene benefite koji mogu obogatiti dječje iskustvo u ranom djetinjstvu. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje usmjeren je prema osiguranju dobrobiti za dijete. „Osiguranje dobrobiti je multidimenzionalni, interaktivni, dinamični i kontekstualni proces kojim se integrira zdravo i uspješno individualno funkcioniranje te pozitivni socijalni odnosi u kvalitetnom okruženju vrtića“ (NKRPOO, 2014). Odgojitelj osigurava dobrobiti za djecu usmjeravanjem planiranja odgojno-obrazovnog procesa na svako dijete i njegovu dobrobit.

Glazbeni program osigurava višestruke dobrobiti za djecu. One uključuju različite aspekte osobne, emocionalne i tjelesne dobrobiti, zatim obrazovne i socijalne dobrobiti. Neke od osobnih, emocionalnih i tjelesnih dobrobiti za djecu sudionike u glazbenom programu u vrtiću su:

- razvoj motoričkih vještina sviranjem na raznovrsnim glazbalima i izražavanjem pokretom uz glazbu
- uživanje u različitim interakcijama s vršnjacima i glazbenim aktivnostima
- otvorenost djeteta prema svijetu oko sebe i prema novim iskustvima upoznavajući različite vrste glazbe, glazbala i načina izražavanja kroz glazbu
- samopoštovanje i samosvijest djeteta
- razvoj identiteta upoznavajući tradicijsku glazbu svoga kraja i otkrivajući vlastiti glazbeni ukus
- spremnost djeteta na donošenje odluka koje se odnose na njegove aktivnosti odlučujući samostalno kojom aktivnosti i na koji način će se baviti
- razvoj samostalnosti mišljenja i djelovanja
- procjenjivanje mogućih posljedica svojih akcija tj. razmatranje načina njihova ostvarenja
- inovativnost djeteta
- samoiniciranje i samoorganiziranje vlastitih aktivnosti
- promišljanje i samoprocjena vlastitih aktivnosti i postignuća.

Neke od obrazovnih dobrobiti za djecu sudionike u glazbenom programu u vrtiću su:

- radoznalost i inicijativnost djeteta

- kreativnost u razmišljanju i izražavanju
- percepcija sebe kao osobe koja može i voli učiti
- otkrivanje radosti i korisnosti učenja
- propitivanje vlastitih ideja i teorija
- stvaranje i zastupanje novih ideja
- identifikacija različitih izvora učenja i njihova raznovrsna primjena
- visoka uključenost djeteta u odgojno-obrazovne aktivnosti (zaokupljenost)
- osvještavanje procesa vlastitog učenja, upravljanja njime i postupno preuzimanje odgovornosti za taj proces
- samoprocjena djeteta u području učenja.

Neke od socijalnih dobrobiti za djecu sudionike u glazbenom programu u vrtiću su:

- razumijevanje i prihvaćanje drugih i njihovih različitosti (proizašlih iz vjerskih, rasnih, nacionalnih, kulturoloških i drugih različitosti ili posebnih potreba)
- usklađenost s obrascima, pravilima, normama i zahtjevima socijalne grupe/zajednice
- uspostavljanje, razvijanje i održavanje kvalitetnih odnosa djeteta s drugom djecom i odraslima
- aktivno sudjelovanje, pregovaranje
- zajedničko (usklađeno) djelovanje djeteta s drugima (djecom i odraslima)
- etičnost, solidarnost i tolerancija djeteta u komunikaciji s drugima
- mogućnost prilagodbe djeteta novim, promjenjivim situacijama i okolnostima (fleksibilnost i adaptabilnost)
- percepciju sebe kao važnog dijela zajednice
- osjećaj prihvaćenosti i pripadanja grupi.

Ciljevi glazbenog programa su:

- Otkrivati i razvijati glazbenu kreativnost i individualne stvaralačke potencijale djeteta.
- Omogućavati djetetu da svoju individualnu muzikalnu i glazbenu kreativnost izražava na različite načine: pjevanjem, slušanjem glazbe, sviranjem, pokretom i glazbom, opažanjem glazbenog svijeta, donošenjem estetskih sudova, skladanjem i drugim glazbenim mogućnostima primjerenim općim i posebnim osobinama djeteta.

- Usmjeravati aktivnosti i igre djece ka socijalizaciji kroz sve oblike komunikacije, te uvažavati različitosti djece u društvenom i kulturološkom kontekstu (obitelj, tradicijska obilježja, običaji).

Vrijednosti provođenja glazbenog programa u vrtićima su:

1. **Razvoj kognitivnih sposobnosti:** Glazba potiče razvoj kognitivnih sposobnosti djeteta, uključujući razvijanje memorije, pozornosti, koncentracije i percepcije. Sudjelovanjem u glazbenim aktivnostima djeca uče različite ritmove, tonove i melodije, što potiče njihovu mentalnu aktivnost i sposobnost učenja.
2. **Razvoj motoričkih vještina:** Aktivnosti poput pjevanja, sviranja instrumenata ili plesa razvijaju finu i grubu motoriku. Kroz pokret i ritam, djeca razvijaju koordinaciju pokreta i svijest o vlastitom tijelu.
3. **Izražavanje i evociranje emocija:** Glazba je moćno sredstvo za izražavanje i evociranje emocija. Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima omogućuje djeci da izraze svoje osjećaje na kreativan i siguran način. Pjevanje ili sviranje instrumenta može pomoći djeci da se osjećaju sretno, opušteno ili čak da prevladaju osjećaje tuge ili ljutnje.
4. **Socijalni razvoj:** Glazbeni programi potiču suradnju i timski rad među djecom. U zajedničkom stvaranju glazbe, djeca uče kako slušati druge, dijeliti, surađivati i komunicirati. Ovo je važan aspekt socijalnog razvoja koji će im koristiti i u kasnijem životu.
5. **Kulturna svijest:** Kroz glazbu, djeca imaju priliku upoznati različite glazbene tradicije, žanrove i kulture diljem svijeta. To ih potiče na razumijevanje i poštovanje različitosti te razvija njihovu kulturnu svijest.

Uz sve ove koristi, važno je napomenuti da se glazbeni programi mogu prilagoditi individualnim potrebama i interesima djece. Neka djeca će uživati u pjevanju, druga u sviranju instrumenata, dok će dio djece preferirati plesne aktivnosti. Stoga je važno osigurati raznolikost u glazbenim aktivnostima kako bi se potaknuo svaki aspekt djetetovog razvoja.

Djeca koja pohađaju vrtić s glazbenim programom sudjeluju u različitim aktivnostima koje su osmišljene kako bi im pružile iskustvo i užitek u glazbi. Primjeri aktivnosti koje se mogu provoditi su:

1. **Pjevanje:** Djeca pjevaju različite pjesme, igre s pjevanjem ili refrene zajedno s odgojitelj ili uz glazbene pratnje. Ovo je odličan način za razvijanje vokalnih sposobnosti, učenje novih riječi i melodija te izražavanje emocija kroz pjevanje.
2. **Sviranje instrumenata:** Djeca imaju priliku eksperimentirati s različitim glazbenim instrumentima prilagođenima njihovoj dobi, poput raznobojnih zvečki, bubnjeva, ksilofona ili jednostavnih flauta. Sviranjem instrumenata djeca razvijaju motoričke vještine, ritam, slušnu percepciju i koordinaciju pokreta.
3. **Ples i pokret uz glazbu:** U plesnim aktivnostima djeca izražavaju ritam i pokrete uz glazbu. Na zabavan način se potiču fizičke aktivnosti, razvijanje koordinacije i osjećaja za ritam te izražavanje emocija kroz tijelo.
4. **Glazbene igre i eksperimentiranje:** Kroz razne igre poput imitacije zvukova, prepoznavanja ritmova ili stvaranja glazbe koristeći jednostavne predmete poput lončića ili štapića, djeca istražuju različite aspekte glazbe na interaktivan način.
5. **Slušanje glazbe:** Djeca imaju priliku slušati različite glazbene žanrove, umjetnike i instrumente te razgovarati o tome kako glazba utječe na njihova osjećanja i raspoloženje.

Prijedlozi mogućih sadržaja i aktivnosti za:

Pokret - glazbene igre s pokretom, tjeloglazba, sviranje na jednostavnim instrumentima za djecu, igre „Ogledalo“, „Pantomima“, ples u parovima

Glas - pjevanje pjesama, pjevani govor, igre „Smijalica“ i „Pjevalica“, zabavne vježbe za postavu glasa (brbljanje, mumljanje i sl), „Zrcaljenje“ (pokreta i glasa)

Ritam i metar - ritmizirani govor, otkucavanje ritma rukama, nogama i sviranjem na udaraljka, njihanje u metru, osluškivanje otkucaja srca, upoznavanje s metronomom

Dinamiku - uočavanje razlika brzo/sporo i glasno/tiho u glazbi i igri („Kretanje životinja“, „Glasanje životinja“, „Zvukovi iz prirode“), skandiranje brojalica, osluškivanje tišine, vođene fantazije, igra „Dan - noć“

Memoriju - vježbe disanja i opuštanja, igra „Ponavljalica“, igra „Pogodi koji sam instrument“

Kreativnost - igre lutkama, aplikacijama, raznovrsnim neoblikovanim materijalom, dramatizacije, glazba u prijelaznim aktivnostima, mijenjanje teksta ili melodije već poznatoj glazbi, igre riječima, stvaranje grafičkih partitura (slikanje uz slušanje glazbe), ozvučena priča

Upoznavanje s orkestralnim glazbalima - odlazak na koncert klasične glazbe, videozapisi orkestralnih koncerata, gostovanje glazbenika u vrtiću, posjet muzičkoj školi, igra „Memory - glazbala“

Upoznavanje s osnovnom terminologijom u glazbi - tempo, dinamika, crescendo, decrescendo, piano, forte, intonacija, note, pauza, violinski ključ itd. u svakodnevnoj interakciji djece i odgojitelja

Aktivno slušanje glazbenih klasičnih djela domaćih i stranih autora - cd snimke, video zapisi izvedbi (Vivaldi, Mozart, Čajkovski, Saint Saens, Lisinski, Kaplan...)

Upoznavanje tradicijskih običaja i baštine - hrvatska tradicijska glazbala, posjet Etnografskom muzeju u Splitu, poznata tradicionalna glazba („Splitski ples“, „Lindŕo“), klapsko pjevanje

Upoznavanje glazbe svijeta - mariachi glazba (Meksiko), salsa, rumba, blues, reggae

Sviranje jednostavnih ritmova i melodija - Orffov instrumentarij, jednostavna glazbala izrađena zajedno s djecom od recikliranih materijala (udaraljke, šuškalice, bubnjevi i sl.), „Mali orkestar“

Raznolike aktivnosti potiču na istraživanje, kreativnost i izražavanje kroz glazbu, čime se razvija ljubav prema glazbi i potiče cjelokupni razvoj.

U vrtiću u kojem se provodi glazbeni program, odgojitelj ima ključnu ulogu u razvijanju glazbenih sposobnosti djece i njihovo uživanje u glazbi. Njegova uloga je višestruka i obuhvaća sljedeće zadatke:

1. **Planiranje i provedba aktivnosti:** Odgojitelj planira i provodi raznovrsne glazbene aktivnosti prilagođene dobi i sposobnostima djece. To može uključivati organizaciju pjevanja, sviranja instrumenata, plesa i igara koje potiču ljubav prema glazbi i razvijaju glazbene vještine.
2. **Stvaranje poticajnog okruženja:** Odgojitelj osigurava stimulativno okruženje u kojem će djeca imati priliku istraživati i uživati u glazbi. To može uključivati uređenje glazbenog kutka s različitim glazbenim instrumentima, CD-ovima s raznovrsnom glazbom te drugim materijalima koji potiču interes djece za glazbu (vizualna pomagala: slike, fotografije, igračke, lutke i slično).
3. **Uvažavanje individualnog pristupa:** Odgojitelj pažljivo promatra svako dijete i prilagođava aktivnosti prema njihovim individualnim potrebama, interesima i sposobnostima. On osigurava da se svako dijete osjeća sigurno i ugodno u izražavanju svojih glazbenih talenata i interesa.

4. **Podržavanje suradnje i timskog rada:** Odgojitelj podržava suradnju među djecom kroz glazbene aktivnosti. U zajedničkom muziciranju djeca uče kako slušati druge, dijeliti ideje te surađivati kao tim.
5. **Podrška emocionalnom razvoju:** Glazba ima moć izražavanja i evociranja emocija, stoga odgojitelj pomaže djeci da prepoznaju i izraze svoje osjećaje kroz glazbu. On stvara siguran prostor u kojem se djeca mogu izraziti svoje kroz pjevanje, sviranje ili ples.

Ukratko, uloga odgojitelja u vrtiću u kojem se provodi glazbeni program je stvaranje uvjeta u kojima djeca mogu razvijati glazbene sposobnosti uvažavajući individualni pristup svakom pojedincu.

Prostorno i materijalno okruženje vrtića u kojem se provodi glazbeni program treba biti osmišljeno na način koji potiče istraživanje, kreativnost i uživanje u glazbi. Karakteristike takvog okruženja su:

1. **Glazbeni kutak:** U vrtiću bi trebao postojati poseban prostor koji je namijenjen glazbenim aktivnostima. Ovaj kutak može biti opremljen različitim glazbenim instrumentima prilagođenima djeci, poput bubnjeva, ksilofona, zvečki, tambura i drugih perkusivnih instrumenata. Također, može sadržavati i prostor za skladištenje glazbenih materijala poput CD-ova, knjiga s pjesmama ili drugih edukativnih materijala.
2. **Multimedijalna oprema:** Vrtić bi trebao imati pristup multimedijalnoj opremi koja omogućuje reprodukciju različitih glazbenih sadržaja. To uključuje CD playere, računalne programe s glazbenim sadržajima ili moderne audiovizualne sustave koji omogućuju prikazivanje glazbenih videa ili koncerta.
3. **Raznoliki glazbeni materijali:** Osim instrumenata, prostor bi trebao biti opremljen raznovrsnim glazbenim materijalima kao što su knjige s pjesmama, notni zapisi, igračke povezane s glazbom te različiti predmeti koji se mogu koristiti kao improvizirani instrumenti (npr. lončići, štapići, plastične boce).
4. **Pristup prirodnim zvukovima:** Važno je djeci osigurati pristup prirodnim zvukovima, poput ptica ili vjetra, koji mogu potaknuti dječju maštu i kreativnost. Stoga bi idealno okruženje bilo ono koje omogućuje kontakt s prirodom, poput vrtova ili otvorenih prostora.

5. **Sigurnost i prilagođenost dječjim potrebama:** Sve prostorije i materijali trebaju biti sigurni i prilagođeni dječjim potrebama i razvojnim stupnjevima. To uključuje osiguranje stabilnih instrumenata, udobnog namještaja te pristupačnosti materijalima za djecu svih dobnih skupina.

Agencija za odgoj i obrazovanje objavila je dana 21. prosinca 2010. g. službeni dokument pod nazivom *Upute za pisanje programa u svrhu postupka verifikacije iz područja izvannastavnih aktivnosti*, u kojem je naveden postupak verifikacije programa. Izrada programa treba se temeljiti na dokumentima predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, te ga je potrebno uskladiti sa svim pozitivnim propisima Republike Hrvatske koji uređuju područje odgoja i obrazovanja.

Program sadrži slijedeće dijelove: naslovnu stranicu, sadržaj, strukturu programa (uvod, ustrojstvo programa, materijalni uvjeti, odgojno obrazovni rad, vrednovanje, financiranje, zaključak i prilozi) i literaturu. Odgojitelj ga izrađuje u suradnji sa ravnateljem i pedagogom. Zamolba za verifikaciju se upućuje Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa - Upravi za predškolski odgoj i osnovno obrazovanje.

6. Istraživanje: Stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenih programa u vrtiću

6.1. Cilj, problem i hipoteze istraživanja

Cilj ovog istraživanja je ispitati stavove odgojitelja predškolske djece prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta i samoprocjenu njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na stručnu spremu i godine radnog iskustva. U skladu s navedenim ciljem, postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Ispitati razlikuju li se stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu.
2. Ispitati razlikuju li se samoprocjene kompetentnosti odgojitelja predškolske djece za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu.

6.2. Metoda

6.2.1. Sudionici

Ispitivanje je provedeno putem online ankete na uzorku od 126 sudionika, odgojitelja predškolske djece iz Splitsko-dalmatinske županije (tablica 1). Od ukupnog broja sudionika, njih 21 (16,6 %) pohađalo je glazbenu školu ili dodatnu glazbenu poduku, 48 sudionika (38 %) je pjevalo ili još uvijek pjeva u zboru ili klapi, a samo 14 sudionika (11,1 %) je sviralo ili još uvijek svira u orkestru ili bendu. Čak 71,4 % sudionika, odnosno njih 90, odlazi na koncerte klasične glazbe, opere i balete. Od ukupnog broja sudionika samo je 30 sudionika (23,8 %) u čijim se vrtićima realizira program glazbenog vrtića.

Tablica 1.*Struktura uzorka*

GODINE RADNOG ISKUSTVA	N	STRUČNA SPREMA	N
0-10	46	VSS	36
11-20	44		
21-30	28	VŠS	90
31-40	8		
Ukupno	126		

6.2.2. Instrument i postupak ispitivanja

Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik koji se sastoji od dva dijela. U prvom dijelu, *Upitniku općih podataka*, prikupljeni su sociodemografski podatci o sudionicima (grad u kojemu se nalazi vrtić, stručna sprema, godine radnog iskustva, dodatna glazbena poduka, bavljenje glazbom u slobodno vrijeme, posjećivanje kazališnih predstava, postojanje programa glazbenog vrtića u instituciji u kojoj su sudionici zaposleni).

Drugi dio, *Stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću*, sadrži devetnaest tvrdnji koje ispituju dvije komponente navedenih stavova: procjenu važnosti provođenja glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta te procjenu važnosti provođenja programa glazbenog vrtića i samoprocjenu kompetentnosti odgojitelja za provođenje takvog programa. Uz svaku tvrdnju priložena je skala procjene od 1 do 5 (1 = uopće se ne slažem; 5 = u potpunosti se slažem). Provjerom faktorske strukture skale primjenom eksploratorne faktorske analize (EFA) metodom glavnih komponenata uz varimaks normaliziranu rotaciju, potvrđena je dvofaktorska struktura skale. Na prvom faktoru značajna zasićenja imalo je sedam čestica, a na drugom faktoru dvanaest čestica. Navedeni faktori objašnjavaju 56 % varijance. Psihometrijske značajke skale prikazane su u tablici 2.

Tablica 2.

Psihometrijske značajke skale Stavovi odgojitelja predškolske djece prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću

Tvrđnja		
F1	Stavovi odgojitelja predškolske djece prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta	F2 Samoprocjena kompetentnosti odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću
1.	Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za cjeloviti razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	Smatram se kompetentnom za osmišljavanje i pisanje programa/plana aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.
2.	Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za emocionalni razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	Smatram se kompetentnom za realizaciju glazbenih aktivnosti u okviru glazbenog programa u vrtiću.
3.	Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za psiho-motorički razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	Smatram da bi mi bilo korisno pohađati glazbeni edukaciju koja bi mi pomogla u realizaciji glazbenih aktivnosti.
4.	Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za kognitivni razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	Smatram da vrtić u kojemu radim ima odgovarajuće prostorne uvjete za realizaciju programa glazbenog vrtića.
5.	Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za socijalni razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	Smatram da vrtić u kojemu radim ima odgovarajuće materijalne uvjete (glazbeni instrumenti za djecu, glazbeni instrumenti za odgojitelja, uređaji za reproduciranje glazbe) za realizaciju programa glazbenog vrtića.
6.	Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za razvoj glazbenih sposobnosti djece i njihov estetski odgoj.	Smatram da pjevam intonativno i ritamski precizno.
7.	Smatram izuzetno značajnim da u vrtiću djeca imaju mogućnost pohađanja glazbenog programa.	Sviram barem jedan instrument.
8.		Poznajem notno pismo.
9.		Poznajem metodičke upute za rad s instrumentima dječjeg instrumentarija.
10.		Smatram se kompetentnom za odabir odgovarajućih glazbenih primjera za aktivnost slušanja glazbe.
11.		Dobro uočavam različite glazbeno-izražajne sastavnice (ugodaj, izvođače, tempo, dinamiku, glazbeni oblik).
12.		Poznajem metodičke upute za provođenje aktivnosti glazbenog stvaralaštva.
Cronbach α	0,91	0,88
M (sd)	31,87 (3,69)	39,2 (9,33)
raspon	20-35	16-60
prosječna r među česticama	0,65	0,41
asimetričnost	-1,23	0,01
spljoštenost	0,79	-0,55

6.3. Rezultati i diskusija

H1 Odgojitelji predškolske djece s više godina radnog iskustva, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s manje godina radnog iskustva, imaju pozitivnije stavove o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta.

Kako bi se ispitalo razlikuju li se stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva, izračunata je analiza varijance (tablica 3). Rezultati potvrđuju like u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti nepostojanje razrazvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva. Time je odbačena prva hipoteza.

Tablica 3.

Razlike u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva

	Godine radnog iskustva	N	M	sd	F (4,121)
Stavovi odgojitelja prema važnosti glazbenih aktivnosti u vrtiću za cjeloviti razvoj djeteta	0-10	46	4,53	0,54	1,44; p=0,24
	11-20	44	4,61	0,51	
	21-30	28	4,42	0,60	
	31-40	8	4,80	0,36	

H2 Odgojitelji predškolske djece s višom razinom stručne spreme, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s nižom razinom stručne spreme, imaju pozitivnije stavove o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta.

Kako bi se testirala postavljena hipoteza, izračunat je t-test (tablica 4). Nije utvrđena razlika u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na njihovu stručnu spremu, čime je odbačena postavljena hipoteza.

Tablica 4.

Razlike u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti u vrtiću za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na stručnu spremu

	M viša stručna sprema	M visoka stručna sprema	t	df	p
Stavovi odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta	3,24	3,34	0,70	124	0,49

H3 Odgojitelji predškolske djece s više godina radnog iskustva, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s manje godina radnog iskustva, procjenjuju se kompetentnijima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.

Kako bi se testirala navedena hipoteza, provedena je analiza varijance. Rezultati pokazuju da se samoprocjene kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću ne razlikuju s obzirom na godine radnog iskustva (tablica 5), čime je odbačena postavljena hipoteza.

Tablica 5.

Razlike u samoprocjeni kompetencija odgojitelja za provođenje glazbenih aktivnosti u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva

	Godine radnog iskustva	N	M	sd	F (3,122)
Samoprocjena kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću	0-10	46	3,26	0,76	1,44; p=0,24
	11-20	44	3,20	0,85	
	21-30	28	3,29	0,74	
	31-40	8	3,61	0,62	

H4 Odgojitelji predškolske djece koji imaju višu razinu obrazovanja, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s nižom razinom obrazovanja, procjenjuju se kompetentnijima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.

Kako bi se testirala navedena hipoteza, izračunat je t-test (tablica 6). Rezultati pokazuju da se odgojiteljske samoprocjene kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću ne razlikuju s obzirom na razinu stručne spreme. Time je odbačena postavljena hipoteza.

Tablica 6.

Razlike u samoprocjeni kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na razinu stručne spreme

	M viša stručna sprema	M visoka stručna sprema	t	df	p
Samoprocjena kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog	3,24	3,34	0,70	124	0,49

programa u vrtiću					
-------------------	--	--	--	--	--

6.4. Diskusija

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati razlikuju li se stavovi odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta te njihova samoprocjena kompetentnosti za provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu.

Iako nisu utvrđene statistički značajne razlike u stavovima odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva i razinu stručne spreme, rezultati potvrđuju kako odgojitelji generalno procjenjuju glazbene aktivnosti važnima za cjeloviti razvoj djeteta.

Nadalje, nije utvrđena razlika ni u odgojiteljskoj samoprocjeni kompetencija za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva i njihovu stručnu spremu. Dobiveni rezultati nisu u skladu s rezultatima različitih istraživanja (Jeanneret, 1997; Seddon i Biasutti, 2008), u kojima se navodi kako odgojitelji i učitelji primarnog obrazovanja koji imaju bolje opće i glazbeno obrazovanje, bolje procjenjuju svoje glazbene sposobnosti i kompetencije za provođenje glazbenih aktivnosti u vrtiću i školi. Odgojitelji u našem istraživanju procjenjuju se umjereno kompetentnima za provođenje glazbenih aktivnosti, a tvrdnju *Smatram da bi mi bilo korisno pohađati glazbenu edukaciju koja bi mi pomogla u realizaciji glazbenih aktivnosti* sudionici procjenjuju visokom ocjenom od 4,23. Takvi rezultati imaju brojne glazbeno-pedagoške implikacije u smislu organiziranja različitih seminara i radionica za dodatno glazbeno osposobljavanje odgojitelja.

Zanimljiva je i odgojiteljska procjena prostorno-materijalnih uvjeta za realizaciju programa glazbenog vrtića. Što se tiče procjene prostornih uvjeta za realizaciju navedenih aktivnosti, odgojitelji ih ocjenjuju srednjom ocjenom od 3,33, dok materijalne uvjete, odnosno opremljenost vrtića glazbenih instrumentima za djecu i odgojitelje te uređajima za reproduciranje glazbenih primjera, ocjenjuju ocjenom nešto nižom ocjenom od 2,88. Takvi rezultati ukazuju na potrebu poboljšavanja prostorno-materijalnih uvjeta u vrtićima u kojima se planiraju organizirati različiti glazbeni programi.

7. Zaključak

Ovim istraživanjem ispitivali su se stavovi odgojitelja kao nosioca odgojno - obrazovnog procesa o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenih programa u vrtiću s obzirom na razinu njihovog obrazovanja i s obzirom na godine radnog iskustva. Utvrđeno je nepostojanje razlike u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva i s obzirom na stručnu spremu. Također nije utvrđena razlika među odgojiteljima obzirom na stručnu spremu i godine radnog iskustva u samoprocjeni kompetencija za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.

Iako nisu utvrđene statistički značajne razlike u stavovima odgojitelja prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta kada se uzmu u obzir godine radnog iskustva i razina stručne spreme, rezultati pokazuju kako odgojitelji općenito smatraju glazbene aktivnosti bitnima za cjeloviti razvoj djeteta. Međutim, odgojitelji sudionici u ovom istraživanju procjenjuju se umjereno kompetentnima za provođenje glazbenih aktivnosti jer smatraju da im nedostaje glazbene edukacije koja bi im pomogla u realizaciji glazbenih aktivnosti. Isto tako nedostaje glazbene opreme i instrumenata koji su potrebni za provođenje istih. Iz rezultata istraživanja moguće je zaključiti kako odgojitelji vole glazbu, uživaju u njoj, ali im nedostaje samopouzdanja za provođenje glazbenih aktivnosti jer vjeruju kako im nedostaje znanja. Razvoj kompetencija odgajatelja je dinamičan proces koji traje i razvija se tijekom vremena, a njegova spremnost za profesionalno usavršavanje i cjeloživotno učenje je ključna. Temeljna odgojiteljska kompetencija je kompetencija za učenje, a to znači otvorenost, spremnost i sposobnost cjeloživotnog učenja. Dijete će zavoljeti glazbu ako mu je odgojitelj predstavi kao nešto pozitivno, ugodno, lijepo, ako se i sam rado uključuje u glazbene aktivnosti i uživa u njima. Prema Habuš Rončević (2014) djeci nije potreban samo odgojitelj, već i glazbenik, glumac, motivator, voditelj, kreator, suigrač, istraživač i evaluator. Trebaju svestranog odgojitelja kojemu su interesi, potrebe i sposobnosti djece na prvom mjestu. Takav odgojitelj motivirat će, ohrabriti i podržati njihov cjeloviti razvoj.

Literatura

1. Bašić, S. (2011). (Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva u D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 19-37). Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
2. Dobrota, S., Bogadi, A., i Šutić, I. (2021) Attitudes of Preschool Educators Toward Singing as a Musical Activity in Kindergarten. *The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana*, 17 (35), 27-39. (prijevod članka na hrvatski jezik)
3. Dobrota, S. (2019). Stavovi odgojitelja predškolske djece prema glazbenim aktivnostima u vrtiću i samoprocjena kompetentnosti za njihovu realizaciju. *Metodički ogleđi: časopis za filozofiju odgoja*, 26(2), 59-76. <https://doi.org/10.21464/mo.26.2.6>.
4. Dobrota, S. (2016). Tradicijska glazba u glazbenim aktivnostima djece rane i predškolske dobi. *Zrno*, 27(118-119), 34-35.
5. Gospodnetić, H. (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. I i II dio. Zagreb: Mali profesor.
6. Gregurić, S. (2022). Pokret s plesom kod male djece. *Varaždinski učitelj*, 5(10), 160-165. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/278578>
7. Grmovšek, D. (2023). Utjecaj emocija na učenje. *Varaždinski učitelj*, 6(12), 505-509. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/304299>
8. Habuš Rončević, S. (2014). Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, 9(1), 179-187.
9. Hargreaves, D. J. (1986). *The developmental psychology of music*. Cambridge University Press.
10. Jeanneret, N. (1997). Model for Developing Preservice Primary Teachers' Confidence to Teach Music. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 133, *The 16th International Society for Music Education: ISME Research Seminar (Summer, 1997)*, 37-44.
11. Krešić, I. i Pavičić Dokoza, K. (2021). Prepoznavanje glazbenog ritma i intonacije kod djece s jezičnim poremećajima. *Logopedija*, 11(1), 13-18. <https://doi.org/10.31299/log.11.1>.

12. Levitin, Daniel L., (2016). *Mozak i muzika: znanost o jednoj ljudskoj opsesiji*. Zagreb. Vuković i Runjić.
13. Majsec Vrbanić, V. (2009). Poticanje glazbom i njezinim elementima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (56), 20-24. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/164816>
14. Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži.
15. Manasteriotti, V. (1978). *Zbornik pjesama i igara za djecu, priručnik muzičkog odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
16. Marić, Lj., i Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno. Metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga.
17. Mendeš, B., Marić, Lj., i Goran Lj.(2020). *Dijete u svijetu igre. Teorijska polazišta i odgojno-obrazovna praksa*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga.
18. Milinović, M. (2015). Glazbene igre s pjevanjem. *Artos*, (3), 0-0. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/152003>
19. Miočić, M. (2012). KULTURA PREDŠKOLSKE USTANOVE U SVJETLU GLAZBENIH KOMPETENCIJA ODGOJITELJA. *Magistra Iadertina*, 7 (1), 73-87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/99893>
20. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159(1-2), 139-158. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/202779>
21. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
22. Platon (2002). *Država*. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod.
23. *Hrvatska enciklopedija , mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 21.1.2024. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/50945>>.
24. Radovan-Burja, M. (2009). ARISTOTEL I F. BACON O BITI I ULOZI GLAZBE. *Magistra Iadertina*, 4 (1), 101-113. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/50950>
25. Runfola, M., Etopio, E., Hamlen, K. i Rozendal, M. (2012). Effect of music instruction on preeschoolers music achievement and emergent literacy achievement. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, (192), 7-27. <https://link.gale.com/apps/doc/A337619813/AONE?u=anon~4d34c7ff&sid=bookmark-AONE&xid=1a906500>

26. Sam Palmić, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa.
27. Seddon, F., & Biasutti, M. (2008). Non-music specialist trainee primary school teachers' confidence in teaching music in the classroom. *Music Education Research*, 10(3), 403-421. <https://doi.org/10.1080/14613800802280159>
28. Slunjski, E. (2013). *Integrirani predškolski kurikulum*. Zagreb: Mali profesor.
29. Šagud, M. (2006). *Odgojitelj kao refleksivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.
30. Šmit, M. B. (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Naklada Haid.
31. Van der Linde, C. (1999). Odnos igre i glazbe u ranom djetinjstvu: Odgojni uvid. *119* (4), 610. <https://link.gale.com/apps/doc/A55409977/AONE?u=anon~4d34c7ff&sid=googleScholar&xid=61be132a>
32. Vidulin, S. (2014). Prinos glazbene nastave oblikovanju kulturnog identiteta škole. *Napredak*, 154(1-2), 65-76. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/138831>
33. Vitale, J. L. (2011). Glazba vas čini pametnijima: nova paradigma glazbenog obrazovanja? percepcije i perspektive četiri skupine dionika osnovnog obrazovanja. *Canadian Journal of Education*, 34(3). <https://link.gale.com/apps/doc/A271511531/AONE?u=anon~4d34c7ff&sid=bookmark-AONE&xid=da0f90db>
34. Welch, Graham (2012). *The Benefits of Singing for Children*. Institute of education. University of London.

Sažetak

Glazbene aktivnosti izuzetno su značajne za cjeloviti razvoj svakog djeteta. Cilj ovog istraživanja je ispitati stavove odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta te njihovu samoprocjenu kompetencija za provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na stručnu spremu i godine radnog iskustva. Ispitivanje je provedeno putem online ankete na uzorku od 126 sudionika, odgojitelja predškolske djece iz Splitsko-dalmatinske županije. Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik koji se sastoji od dva dijela: *Upitnik općih podataka* i *Stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću*.

Rezultatima istraživanja potvrđeno je da nema razlike u stavovima odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu. Naime, svi sudionici smatraju da su glazbene aktivnosti važne za cjeloviti razvoj svakog djeteta. Godine radnog iskustva i stručna sprema nisu se pokazale ni značajnim prediktorima samoprocjene kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću. Odgojitelji se, bez obzira na godine radnog iskustva i razinu stručne sprema, procjenjuju umjereno kompetentnima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.

Ključne riječi: glazbene aktivnosti, glazbeni program, glazbene sposobnosti, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, stavovi.

Abstract

Musical activities are extremely important for the overall development of every child. The goal of this research is to examine the attitudes of preschool teachers about the importance of musical activities for the overall development of children and their self-assessment of competence for conducting activities of the music program in kindergarten, with regard to professional qualifications and years of work experience. The survey was conducted via an online survey on a sample of 126 participants, educators of preschool children from the Split-Dalmatia County. For the purposes of the research, a questionnaire consisting of two parts was constructed: *Questionnaire of general information and Attitudes of educators of preschool children on the importance of musical activities for the overall development of children and self-assessment of their competence for planning and implementing activities of the music program in kindergarten.*

The results of the research confirmed that there is no difference in the educators' views on the importance of musical activities for the overall development of the child, considering the years of work experience and professional education. Namely, all participants believe that musical activities are important for the overall development of every child. Years of work experience and professional training did not prove to be significant predictors of self-assessment of educators' competencies for planning and implementing music program activities in kindergarten. Educators, regardless of years of work experience and level of professional education, are considered to be moderately competent in planning and implementing the activities of the music program in kindergarten.

Keywords: musical activities, musical program, musical abilities, early and preschool education, attitudes.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja DANIJELA SODINA, kao pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 09.07. 2024.

Potpis

Danijela Soda

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: Danijela Sodina

Naslov rada: Važnost glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta rane i predškolske dobi

Znanstveno područje i polje: Društvene znanosti i pedagogija

Vrsta rada: Diplomski rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): prof. dr. sc. Snježana Dobrota

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): prof. dr. sc. Snježana Dobrota,
doc. dr. sc. Marijo Krnić, pred. i dr. sc. Daniela Petrušić, asistent

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti* (NN br. 119/22)).

Split, 09.07.2024.

Potpis studentice:

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.